

گوهری در دل کویر

علی بشیری‌بد

۲۸

آن بازدید می‌کنند و هم‌چنین به لحاظ ویژگی‌های متعددی که داراست، به تدریج با هجوم سرمایه‌داران، متقاضیان ساخت ویلا و سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی روبرو می‌شود.

از آن‌جا که ادامه حیات شهر بدون وجود باغات، گلستان‌ها و محیط طبیعی آن ممکن نیست، شهرداری نیاسر با هماهنگی استانداری و سازمان مسکن و شهرسازی استان اصفهان از ساخت و ساز غیر عرف محلی در بافت مسکونی و ساخت و سازهای غیر بومی در باغات، مزارع و گلستان‌ها جلوگیری کرده، اما کماکان روزانه با فشار زیادی برای تملک و تخریب آن‌ها روبه‌رو است.

آتشکده نیاسر: یک ساختمان گنبدی شکل است که روی صخره‌ای قرار گرفته و مشرف به بخش "تالار" روستاست، از دور خودنمایی می‌کند. این بنا به دستور اردشیر بابکان مؤسس سلسله ساسانیان ساخته شده است.

بنای آتشکده ۱۴×۱۴ متر و به صورت اتاقی با یک گنبد است و چهار طرف اتاق دیواری وجود ندارد. چند متر پایین‌تر از آتشکده نیاسر، چشمه تمیز و خنکی جریان دارد و به روستا می‌رود. این چشمه که چشمه اسکندر نام دارد، از قدیمی‌ترین چشمه‌های شناخته شده است که ۱۶۸۰ متر بالاتر از سطح دریا قرار دارد.

یکی از آثار جالب و دیدنی نیاسر، چشمه نیاسر و یا چشمه اسکندریه است. آب این چشمه از پای آتشکده جاری می‌شود. آب پاک و زلال آن از میان

شاید برای آنان که ایران و جاذبه‌های طبیعی‌اش را ندیده‌اند، تصور شهر چهار فصل سخت باشد، اما برای شهر، چهار فصل هم ملموس است. اگر اسم نیاسر را تاکنون نشینده‌ایم، حتما اسم کاشان را شنیده‌ایم. گرمای کاشان و کویر خشک، اما زیبایی‌اش شهرت جهانی دارد.

جالب این‌که نیاسر یکی از شهرهای کوهستانی و خوش آب و هوای همین دیار مردمان خون‌گرم است، که نیم ساعت با کاشان فاصله دارد و دل‌های کویریان و رهگذران را به سوی خود می‌کشاند. می‌خواهیم برایتان از این منطقه خوش آب و هوای ایران بنویسیم. نیاسر در ۳۵ کیلومتری شمال غربی شهر کاشان و در منطقه‌ای کوهستانی در ارتفاعات کرکس واقع شده است. بانی نیاسر، اردشیر اول است. نیاسر یک شهر تاریخی است، که به‌خاطر آثار ارزشمندش مثل آتشکده (متعلق به زمان اردشیر بابکان)، چشمه اسکندر (از قدیمی‌ترین چشمه‌های شناخته شده در ایران)، در ارتفاع ۱۶۸۰ متر بالای دریا، باغ تالار (متعلق به دوره صفویه) و غار نیاسر (متعلق به دوره پارتیان) شهرت دارد. روستاییان به قسمت فوقانی روستا، "تالار" و به قسمت پایینی "داراب" می‌گویند.

مرکز مهم تولید گلاب

شهر نیاسر یکی از ۳ مرکز مهم تولید گل محمدی، گلاب و عرقیات گیاهی شهرستان کاشان و کشور است.

چنین ویژگی کم‌نظیری به‌سبب قرارگیری در دامنه شرقی کوه‌های کرکس و وجود چشمه پر آب اسکندریه و قنات‌های زیاد است که محدوده‌ای به‌وسعت ۸۰۰ هکتار را به‌زیر کشت برده و با گسترش روش‌های مدرن آبیاری و کشاورزی به‌میزان زیادی قابل گسترش است.

وجود اختلاف ارتفاعی به‌میزان ۲۰۰ متر باعث ایجاد چشم اندازهای بی‌نظیر و بسیار زیبایی شده است. قطرات ریز آب با عطر گل و سبزه در می‌آمیزد و برگونه‌ها می‌نشیند و نوازشگر روح و جان می‌شود و بدین‌سان آبشار زیبای نیاسر رخ می‌نماید و همه کویر را به سوی خویش می‌خواند.

محللات مسکونی شهر نیاسر در مساحتی بیش از ۸۰۰ هکتار از باغ‌ها و گلستان‌های اراضی زراعی پراکنده شده است. غار تاریخی با عناصر، فضاها، راسته‌ها و بناهای عمومی و مسکونی متعدد و گوناگون، باغ‌های گسترده، گلستان‌های زیبا و قرارگیری در دامنه کوه به‌همراه چشمه اسکندریه، آبشار معروف آن، باغ و کوشک تالار، این شهر را به یکی از شهرهای تاریخی و گردشگری کشور تبدیل کرده است.

فاصله کم شهر نیاسر با شهرهای اصفهان، کاشان، قم و تهران، جاذب جمعیت بسیاری از این شهرها شده است. هر چند که گردشگران خارجی بسیاری به‌همراه سایر ایرانی‌ها نیز از این شهر و جاذبه‌های

تشکیل شده است. طول راهروها و اتاق‌های غار پیچیده نیاسر، تقریباً ۶۵۰ متر با ۴۵ چاه با عمق ۱۱۸ متر است. غار از ۲۳ اتاق با اندازه‌های مختلف با مساحت کلی ۱۷۶ مترمربع ساخته شده است. تردد در داخل غار نیاسر بسیار مشکل است و در بسیاری از مسیرها بایستی به‌حالت خزیدن حرکت کرد و بلندترین نقطه غار ۱۷۰ سانتی‌متر است.

حمام تاریخی و آسیاب آبی از دیگر آثار تاریخی این شهر هستند. نوع معماری به‌کار رفته در این بنا حکایت از آن دارد که این حمام و آسیاب در دوره صفویه بنا نهاده شده است.

باغ تالار از آثار جالب و دیدنی شهر نیاسر است که درختان کهنسال و بس رفیع آن زبازد خاص و عام است. درختان سر به فلک کشیده و بسیار زیبا و دل‌انگیزی در این باغ قدیمی وجود دارد که از آب چشمه اسکندریه سیراب می‌شوند. هم‌چنین عمارت بسیار زیبا و بدیعی در این باغ بنا نهاده شده که به‌کوشک تالار معروف است. شهر نیاسر یکی از مراکز سکونت کهن سرزمین ایران است. آثار و بقایای بسیار هم‌چون چارتاقي، غار نشینی و لایه زیرین آن نشانگر وجود تمدن ساکنان منطقه، و انجام مراسم برخی از آئین‌های کهن تداوم یافته و یا در قالب مراسم اسلامی و مذهبی نمود یافته‌اند.

از مهمترین مراسم آیینی منطقه در شهر نیاسر، می‌توان به‌اجرای مراسم قالیشویی در مشهد اردهاال در جمعه دوم مهرماه هر سال و... اشاره کرد. اگر برای سفر به‌کاشان رفتید، ۳۵ کیلومتر مانده به این شهر زیبا، سری هم به‌نیاسر بزنید، پشیمان نخواهید شد.

شکاف سنگ‌های درون گودالی می‌جوشد. این چشمه یقیناً عامل اصلی و ایجاد و تداوم تاریخ چند هزارساله نیاسر بوده و اکنون نیز منشاء زیبایی‌های فراوان و منبع اصلی آب شهر و مزارع کشاورزی محل است. پس از عبور از باغ تالار و باغات به‌صورت آبشار زیبایی به پایین به‌سمت شهر حرکت می‌کند. غاری در دل کوه کرکس:

نیاسر کاملاً دست‌ساز بشر است (به جز یک یا دو حفره طبیعی نزدیک ورودی‌ها)، که به‌جذاب بودن نیاسر افزوده است. به احتمال قریب به‌یقین، غار یک معبد میترايي و متعلق به دوره پارتیان (اشکانیان) بوده است. بیشتر معابد میترايي در تاریخی مطلق ساخته شده‌اند. در تمام قسمت‌های داخلی غار، بقایای کنده‌کاری‌ها روی دیوارها دیده می‌شود. این غار از عجایب و نوادر آثار باستانی است و در حدود ۱۸۰۰ تا ۲۰۰۰ سال قبل در دل کوه کرکس و بر فراز تپه‌های آهکی مشرف به نیاسر کاشان و احتمالاً با مقاصد آیینی و مذهبی به‌صورت تونل سنگی پرپیچ و خمی با ابزارهای ابتدایی کنده شده است.

این غار به "غار ویس" شهرت دارد. قرن‌ها نامکشوف ماند و در هیچ یک از متون تاریخی و آثار تحقیقی قرون اخیر به‌رغم ذکر سایر بناهای تاریخی منطقه، نظیر آتشکده نیاسر (بنا شده توسط اردشیر بابکان) مورد اشاره قرار نگرفته است.

از شگفتی‌های غار، انسان ساخت بودن آن است. کمبود هوا در هیچ نقطه‌ای از آن احساب نمی‌شود و حتی در عمیق‌ترین نقاط آن عمل تهویه به‌طور طبیعی انجام می‌گیرد، احتمالاً زمان حفر غار، پیش از ساخت آتشکده بوده است. غار از سه طبقه شامل دو اتاق، یک کانال حلقه‌ای شکل و یک کانال افقی